

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN-HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA-KNOWLEDGE DATABASE

KRIZSÁN László

Hazai tudós – Afrika rejtelmes ösvényein (Százhetvenöt éve született Magyar László)

Eredeti közlés/Original publication:

Magyar Nemzet, 1993. november 12., 11. old.

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.000.818

Dátum/Date: 2013. szeptember/September – 2014. május/May 1.

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

KRIZSÁN László: Hazai tudós – Afrika rejtelmes ösvényein (Százhetvenöt éve született Magyar László), *AHU MATT*, 2014, **pp. 1–4. old.**, No. 000.000.818, <http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

hazai könyvtárakban

Megjegyzés / Note:

ellenőrzött és szerkesztett szöveg / controlled and edited text

Kulcsszavak/Key words

magyar Afrika-kutatás, 175 éve született Magyar László, megemlékezés az első magyar Afrika-tudósról

African research in Hungary, László Magyar was born 175 years ago, commemoration of the first Hungarian Africa-scientist

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMEN-
TUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC
SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES,
COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/
writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian,
Spanish, Italian and other – languages

* az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

HAZAI TUDÓS – AFRIKA REJTELMEK ÖSVÉNYEIN

Százhetvenöt éve született Magyar László

„Én mindig szent kötelességemnek tartottam édes
Hazám javát és díszét a tőlem kitelhető
minden módra előmozdítani.”
(Magyar László)

Krizsán László

Százhetvenöt esztendeje, 1818. november 13-án született Szombathelyen egy szegény szolgálóleány „törvénytelen” gyermekeként a magyar tudománytörténet kiemelkedő alakja, Magyar László Afrika-kutató.

Sokáig édesanyja Horváth családi nevét viselte. Apja, Magyar Imre – tisztartó, később földbirtokos – nem fogadta be családjába törvénytelen fiát. E kivetettségi érzés lehetett legfőbb ösztönzője annak, hogy olyan pályát választott, ami messze vezette őt gyermekkori megaláztatásainak színhelyétől. 1842-ben beiratkozott az akkor létesült Fiumei Tengerészakadémiára.

A tengerészakadémia elvégzése után a világtengereket járta. 1845-ben, hadnagyként, szolgálatot vállalt az argentin hadiflottánál. E kaland csaknem az életébe került, mert hadifogságba esett, és koholt vádak alapján halálra ítélték. Végül ártatlansága kiderült ugyan, de tisztiriangjáról le kellett mondania. Munka és pénz nélkül hanyódott dél-amerikai kikötőkben, amikor az a gondolata támadt, hogy helyismeretét a tudomány szolgálatába állítja, és expedíciót szervez Dél-Amerika ismeretlen területeinek feltárására. Anyagi segítségért – „a haza dicsősége és a földleírás tudományának előmozdítása” érdekében – a Magyar Tudós Társasághoz fordult.

A Tudós Társaság pénz helyett csak méltánylásban részesítette az ismeretlen tengerésztiszt tudomány iránti lelkesedését. A felfedezés

dicsősége így Karl Steinen német tudósé lett, aki csaknem fél évszázaddal később teljesítette azokat a tudományos feladatokat, melyeket 1846-ban Magyar László részletesen meghatározott.

A kenyérkereset kényszere Afrikába vezette Magyar Lászlót. A Guineai-öbölben fekvő Kalabár állam bennszülött uralkodójánál hajóparancsnoki állást vállalt. A „fekete fenség” – ahogy Magyar László nevezte Trudodati Dalaber Almanzort – nemcsak kenyeret adott az Akadémia elutasítása miatt reményét vesztett fiatalembernek, hanem visszaadta érdeklődését a felfedező utak, a tudományos kutatás iránt is. A néger király vállalta egy, a Kongó alsó folyásának vidékére indítandó expedíció költségeit, és ezzel létrejött a történelem első közös vállalkozása fehér és fekete bőrűek között Afrika tudományos megismerésére.

A kalabári király segítsége tette lehetővé második felfedező útját is 1849-ben, mely a mai Angola belső területére, Bihébe vezetett. Az itteni fejedelem – hogy előkelőségét egy fehér ember rokonságával növelje – feleségül adta Magyar Lászlóhoz egyik leányát, Ozorót. Magyar László e házasság révén belülről tanulmányozhatta a bennszülött társadalmat, a nászajándékkul kapott kétszáznegyvennyolc testőrelefántvadász pedig elvezette a kutatót Afrika azon területeire, ahova fehér ember még sokáig nem jutott el.

Ekkor Magyar László az emberi társadalom fejlődésének ismeretlen formájával találkozott, a rabszolgaság elől menekülő népcsoportok önigazgatású, archaikus demokráciában élő mikrotársadalmaival. E népcsoportok létéről és életéről közölt adatok a Magyar-életmű különösen értékes részét alkotják.

1859-ben megjelent afrikai kutatásait ismertető munkája. A könyv kiadásáért portugálok és angolok is versengtek, magas állást és honoráriumot ígérve a szerzőnek. Magyar László azonban hazájának kívánt elismerést szerezni a világ tudományos közvéleménye előtt, noha művéért annyi tiszteletdíjat sem kapott, amelyből hazatérő útiköltségét fedezhette volna.

Magyar Lászlót, könyve alapján, a Magyar Tudományos Akadémia tagjai sorába választották. De anyagi segítséghez, amellyel hatékonyabbá tehetné munkáját, ekkor sem jutott. 1864. november 9-én bekövetkezett haláláról itthon csak évekkel később szereztek tudomást, de semmit sem tettek, hogy Afrikában esetleg létező kéziratait és afrikai családját felkutassák.